כשברח וטעמא דברח הא לא ברח קנסינן למוכר ^{א)}ונקנסיה ללוקח לאו עכברא גנב אלא חורא גנב ואי לא עכברא חורא (א) מאי קעביד מסתברא כל היכא דאיכא איסורא התם קנסינן: **מתני'** ^{ב)}‏^אהמקדש בערלה בכלאי הכרם בשור הנסקל ובעגלה ערופה בצפורי מצורע ובשער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת ^{ג)}מכרן וקידש בדמיהן מקודשת: **גמ'** בערלה מנלן ^{ד)}דתניא ^בערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה ^ההנאה^{ה)} מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר ת"ל וערלתם (את) ערלתו לרבות את כולם: בכלאי הכרם: מנלן ^{ו)}אמר חזקיה ^גאמר קרא ^זפן תקדש פן תוקד אש רב אשי אמר פן יהיה קדש אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף כלאי הכרם תופס את דמיו ויוצא לחולין אלא מחוורתא כדחזקיה: שור הנסקל ^{ח)}מנין ^{ט)}דתניא ^דממשמע שנאמר ^גסקול יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו מגיד לך ^{ט)}שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה בהנאה מנין ת"ל ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום ^{י)}ממאי דהאי לא יאכל את בשרו להיכא דשחיט לאחר שנגמר דינו הוא דאתא דילמא היכא דשחיט לאחר שנגמר דינו שרי ^{כ)}והא לא יאכל היכא דסקליה מיסקל^{ל)} הוא דאתא וכדר' אבהו א"ר אלעזר ^{מ)}דא"ר אבהו א"ר אלעזר ^הכל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל ולא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד ^{נ)}איסור הנאה עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך ^{ס)}בנבילה הני מילי היכא דנפקא לן איסור אכילה מלא יאכל הכא איסור אכילה מסקול יסקל נפקא דאי ס"ד לאיסור הנאה הוא דכתיב נכתוב קרא לא יהנה אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי אע"ג ^{ע)}דשחטיה כעין בשר אסור מתקיף לה מר זוטרא ואימא ה"מ היכא דבדק צור ושחט בה דמיחזי כסקילה אבל שחטיה בסכין לא מידי סכין באורייתא כתיב ועוד ^{פ)}תניא ^ובכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה והשתא דנפקא לן איסור אכילה ואיסור הנאה תרווייהו מלא יאכל האי בעל השור נקי למאי אתא להנאת עורו סלקא דעתך אמינא לא יאכל את בשרו כתיב בשרו אסור ועורו מותר^{צ)} ולהנך ^{ק)}תנאי דמפקי ליה ^{ר)}האי בעל השור נקי לחצי כופר ולדמי ולדות הנאת עורו מנא להו^{ש)} מאת בשרו את הטפל לבשרו ואידך

את

כשברח. המוכר שהדמים בידו: ומתמהינן **הא לא ברח קנסינן למוכר**: **אלא חורא גנב.** אלמלא חור שהעכבר מצניע גניבתו שם לא היה גונב: **חורא מנא ליה.** מאין לו הגניבה: **מתני'** **המקדש בערלה כו'.** דכולהו איסורי הנאה נינהו כדיליף לה בגמרא: **מכרן וקידש בדמיהם מקודשת.** דאין הדמים נתפסין באיסור כדיליף לקמן^(ה): **גמ' מנלן.** שאסורה בהנאה: **מנין שלא יהנה ממנו.** כגון שלא יצטבע בו בפירי הראוי ליצטבע בו כגון קליפי אגוזין ושומר לפירי אסור כפירי^(א): **ולא ידליק בו את הנר.** כגון מן השמן: **אף כלאי הכרם תופס את דמיו.** אלמה תנן במתני' מכרן וקידש בדמיהם מקודשת אלמא אין אוסרין את דמיהם: **שהוא נבלה.** הואיל וסקלו ונבלה כבר למדנו מלא תאכלו כל נבלה (דברים יד) שאסורה באכילה: **מגיד דאם שחטו כו'.** ותרתי אשמועינן קרא סקול יסקל השור ואם נשחט לא יאכל: **להיכא דסקליה מסקל.** ולאסריה בהנאה אתא דלא יאכל משמע איסורי הנאה כדרבי אבהו דמנבילה [לא] נפקא לן בה איסור הנאה שהנבלה פרט בה הכתוב היתר הנאה והכי כתיב בגופיה בהדיא לא יאכל ולא פרט אחריו היתר ובעל השור נקי לדרשא אחרינא אתא לחצי כופר ודמי ולדות כדלקמן: **עד שיפרט לך הכתוב.** דמדאיצטריך לפרט בנבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה^(ב) למשרייה בהנאה ולא נכתב בו אלא לא תאכלו ש"מ לא תאכלו איסור הנאה הוא ובפסחים (דף כב.) פרכינן עלה טובא: לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה ל"ג במילתיה דרבי אבהו דאי הוה סבירא ליה דברים ככתבן דוקא תו לא מצי יליף מיניה דהיכא דלא פרט היתר ליתסר דהאי דנבלה לאו אתא להיתר הנאה אלא לאשמועינן דחילופא אסור^(ג): **ה"מ.** דשמעינן איסור הנאה מלשון אכילה היכא דנפקא לן איסור אכילה מיניה דכיון דמבעי ליה נמי לאזהורי אאכילה כלל כל הנאות בלשון אכילה דילפינן מנבילה^(ד) התם דלא יאכל איסור הנאה נמי משמע אבל הכא דאיסור אכילה מקרא אחרינא נפיק ולא הוצרך זה אלא להנאה למה לי לאפוקי הנאה בלשון אכילה ליכתוב לא יהנה אלא ודאי לאכילה גופיה איצטריך ולהיכא דשחטיה: **אי נמי לכתוב לא יאכל.** ולשתוק את בשרו למה לי: **כעין בשר.** ששחטו: **ואימא ה"מ.** דאשמעינן קרא דאפילו שחטו אסור היכא דבדק צור ושחט בה דסקילה היא דמנבלה לא מצי נפיק דלאו נבלה הוא אבל שחיטת סכין לא: **מידי סכין כתיבא באורייתא.** אבל שחיטה וכיון דהכי הוא כי שחטיה נמי בצור לאו סקילה היא אלא שחיטה ואסר לן הכתוב בשרו והוא הדין סכין: **ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי ובעל השור נקי.** בב"ק (ד' מא:): **לחצי כופר.** שאם הרג את האדם נקי מחצי כופר ואע"ג דמועד משלם כופר שלם לא אמרינן תם ישלם חצי כופר כי היכי דגבי נזקין משלם חצי נזק: **ולדמי ולדות.** אם נגף אשה הרה ויצאו ילדיה אינו משלם דמי ולדות לבעל כמו שהאדם הנוגף משלם כדכתיב (שמות כא) ענוש יענש וגו':

את

כשברח. פי' הכא דאין לוקחין עבדים: **הא** לא ברח קנסינן למוכר. כמו ההוא דלעיל דאמר יחזרו דמים למקומם שהוא קנסא למוכר שרוצה למכור בהמתו חוץ לירושלים דקנס הוא כשתחזור לו:

ונקנסיה ללוקח. פירוש שיאכל כנגדו בירושלים ולא יתבטל ולפירוש ר"ת פריך שפיר שהמעות שביד המוכר יוצאין לחולין על ידי הלוקח אבל לפי' ריב"א קשה מאי פריך אדרבה מוטב לקנוס המוכר להוציא איסור מידו מלקנוס הלוקח וישאר האיסור ביד המוכר כלומר המעות שלא נתחללו ושמא יאכלם חוץ לירושלים דכסבור נתחללו וי"ל דלדידיה הכי פריך וליקנסיה ללוקח שילך לבית המוכר^א ויאמר לו המעות שהן קדושין בידך תהא קדושתן על אלו ואז יצאו לחולין: **מסתברא** כל היכא דאיכא איסור קנסינן ליה. פירוש והיינו המוכר שהרי המעות למעשר ברשותו הוי קיימא ולפיכך קנסו ליה שיחזרו דמים למקומם והיינו שלא מכר בהמתו וזה דוחק לפירוש ריב"א דפירש לעולם המעות שביד המוכר קדושים מקודשת מעשר וצריך להעלותן לירושלים א"כ אדרבה זכות הוא לו^ב: מהא^(ב) דאמרן יחזרו דמים למקומם דטוב לו שיחזור לו בהמתו מלהעלות דמיו בירושלים אבל לפירוש הר"ס ניחא אך זה קשה לפירוש הקונטרס לעיל דפי' גבי אבל מתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין דהמעות יצאו לחולין והבהמה קדושה ועלה קאמר יחזרו דמים למקומם ואם כן לפי סברא זו הוי ליה למקנסיה ללוקח למימר דיאכל כנגדו בירושלים שהרי האיסור הוא בידו דהיינו בהמה אבל לפירוש ^(ו)[ריב"א] ניחא שהרי האיסור הוא ביד המוכר ואם תאמר לעיל דקאמר גמרא ^{ה)}דקנסיהו ללוקח ויאכל כנגדן מאי קנס הוא זה^ג כי נמי אמר יחזרו דמים למקומם צריך הלוקח להעלות המעות לירושלים וי"ל דהקנס הוי מזה דמסתמא לקח הבהמה ביוקר ממעות מעשר שני ליפטר עצמו מלעלות לירושלים ^(ח)וכשנאמר לו שיאכל כנגדו בירושלים והמקח יהיה שלו יהיה לו הפסד גדול בלקיחת הבהמה שלקח:

המקדש בערלה כו' אינה מקודשת. פירוש לפי שאיסור הנאה^(ט) וא"ת אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא כדרך הנאתו כדאמר בפ' כל שעה (פסחים דף כד:) ויש לומר בכאן מיירי דליכא שוה פרוטה אלא כדרך הנאתו אי נמי יש לומר דמיירי שפיר דאיכא שוה פרוטה אף שלא כדרך הנאתו מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתן ואינו כן לא סמכה דעתה והוי ^{י)}מקח טעות ואם תאמר ואמאי לא חשיב בהך מתני' פיגול ונותר וטמא ויש לומר דבקדשים לא קא איירי והא דלא חשיב חמץ בפסח משום דקסבר כרבי יוסי הגלילי דשרי בהנאה בפרק כל שעה (שם דף כג.) והא דלא חשיב עבודת כוכבים משום דלא שייך למיתני ביה מכרן וקידש בדמיהן מקודשת שהרי עבודת כוכבים תופסת דמיה^(כ) ושביעית אחר הביעור: **מנין** שלא יצבע בו. אע"ג דאמרינן לא יהנה אצטריך לאשמועינן שלא יצבע דס"ד דשרי משום דמוצא לאו מילתא היא^(ל) ואיצטריך לאשמועינן שלא ידליק דסלקא דעתך דשרי משום דמכלה אותו קמ"ל דאסור בכל ענין וכדרך הנאתו אבל שלא כדרך הנאתו שרי. [ועי"ע היטב תוס' ב"ק קא. ד"ה ולא יצבע]^(מ):

כפרה

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ה מהל' אישות הל"א [והל"ב] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעי' כא כב:
כד ב מיי' פ"י מהל' מאכלות אסורות הל' ג סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סי' רצד סעי' א:
כה ג מיי' שם הל"ו סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סי' רצו סעי' ג:
כו ד מיי' שם פ"ד הל' כב סמג לאוין קמב:
כז ה מיי' שם פ"ח הלט"ו סמג לאוין קנב:
כח ו מיי' פ"א מהל' שחיטה הל"ד סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ו סעי' א:

◆

תורה אור השלם

א וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל:
ויקרא יט כג
ב לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הכרם:
דברים כב ט
ג וכי יגח שור את איש או את אשה ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי:
שמות כא כח

◆

מוסף רש"י

לאו עכברא גנב אלא חורא גנב. עכבר הגונב ומניח בחור, אם לא היה לו חור להניח בו לא היה גונב, הלכך חורא קא גניב ליה (ערכין ל.). חור שהעכבר נכנס לתוכו [illegible] (גיטין מה.). מכרן וקידש בדמיהן מקודשת. דלא מיתפסי באיסורא וממונא הוא [illegible] לאתהנויי מינייהו [illegible] לא קא מעילה לה, [illegible] קידושי אשה [illegible] מדרבנן אסור [illegible]. ולא יצבע בו. כגון בקליפי אגוזים שהשומר אסור משום ערלה כפרי עצמו (פסחים כב:). ולא ידליק בו את הנר. כגון בשמן של ערלה (שם). שאם שחטו לאחר שנגמר דינו. [illegible] סקול יסקל השור [illegible] לא יאכל את בשרו (פסחים כב:). [illegible] לא יאכל את בשרו (ב"ק מא.). נקי מנכסיו. [illegible]. היכא דסקליה מיסקל. [illegible] לחצי כופר ולדמי ולדות כדלקמן (ב"ק שם). עד שיפרט לך הכתוב. שהוא מותר בהנאה, כדרך שפרט לך בנבלה. [illegible] הני מילי. דמפיק קרא לאיסור הנאה בלשון אכילה, היכא דנפקא לן איסור אכילה מלא יאכל. [illegible] לה בלשון אכילה, אבל הכא דאכילה נפקא לן מסקול יסקל. [illegible] לא יהנה, אי נמי, אפילו לצריך [illegible] לא יאכל. ותו לא, את בשרו למה לי. אלא לאו לאשמועינן אע"ג דעבדיה כעין בשר שחוטה כבשר אסור [illegible]

מסורת הש"ס

א) גיטין מה. ע"ש ערכין ל. ע"ש, ב) נדרים מז., ג) ע"ז נד: סב., ד) ת"כ פרשת קדושים פרשה ג פסחים כב: ע"ש ב"ק קא. ע"ש, ה) [הנאה ליתא בכת"י, וכ"ל בפסחים ובב"ק], ו) חולין קטו., ז) [צ"ל מנלן], ח) מכילתא פ' משפטים פרשה י פסחים כב: ב"ק מא., ט) [בכת"י נוסף: הכתוב, וכ"ה בפסחים ובב"ק], י) [בכת"י: וממאי], כ) [צ"ל והאי], ל) [בכת"י נוסף: לאסור בהנאה, וכ"ה בב"ק], מ) פסחים כא: ע"ש ב"ק מא. חולין קיד., נ) [צ"ל איסור הנאה במשמע עד פי' וכ"ל בשאר המקומות], ס) ע"ז כ., ע) [בכת"י: אע"ג דעבדיה כעין בשר דשחטיה אסור, וכ"ה בב"ק], פ) חולין טו: ע"ש ב"ק מא: ע"ש, צ) [בכת"י נוסף: קמ"ל, וכ"ה בב"ק], ק) מכילתא פ' משפטים פרשה י, ר) [האי ליתא בכפו"ר, וכ"ל בכת"י], ש) [בכת"י נוסף: נפקא לאו, וכ"ה בב"ק], ת) [דף נח.], א) [עי' ברכות לו ע"ב], ב) [דברים יד, כא], ג) [עי' פסחים כא סע"ב], ד) [התם יש למחוק, רש"ש], ה) [נלצ"ל הא], ו) [וכ"ה בכפו"ר, ויש"ל הגיה לפירוש ר"י], ז) [בכפו"ר: דקנסי', וצ"ל דקנסינן], ח) [בכפו"ר: ובשמא', וצ"ל ובשלומים], ט) [בכפו"ר נוסף: כן, וצ"ל שאיסורי הנאה כן], י) [צ"ל קידושי טעות], כ) [לקמן נח ע"א], ל) [עי' ב"ק קא ע"א], מ) [ובתוס' פסחים כב ע"ב ד"ה מנין], נ) [נלצ"ל בערלה], ס) [נלצ"ל לאוסרו], ע) [ועי' תוס' חולין ד ע"ב ד"ה מותר מיד].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' חורא (מאי קעביד) תא"מ ונ"ב ס"א מנא ליה:

◆

מוסף תוספות

א. מאחר שהמוכר בפנינו. תוס' הרא"ש. ב. טיבותא היא לגבי משום טירחא דאורחא. תוס' רשב"י. ג. טפי משיחזרו דמים למקומן, תוס' רשב"י.

◆

תוס' ר"י הזקן

הא לא ברח. בתמיה. חורא. חור שהעכבר מצניע שם גנבתו. מנא ליה. מאין לו הגנבה. מתני'. ^{ג)}בעגלה. כל הני אסורין נינהו. מכרן. עבר ומכרן מותרין שהדמים מותרים שאינן תופסין דמיהם. ולפום מסקנא דנדרים פרק השותפים [מז, ב] אע"פ שאין תופסין דמיהן אסור לכתחלה לקדש בהם את האשה, דבעינן התם אי חלופין כגדולים דמו או לא. ובעי ^{ס)}לאודוחי ממתני' דתנא מכרן וקדש בדמיהן מקודשת, אלמא לאו כגדולין דמי, ודחי הכא נמי לכתחלה הוא דלא הא דיעבד עבד, ולא איפשיטא ולחומרא. ואין הפרש בין קדושין ושאר הנאות כדמשמע הך שמעתא דנדרים כמו שבארנו בע"ז פרק ר' ישמעאל, ובריש השוכר שלא כדברי רש"י. [ריש] שכתב בפרק ר' ישמעאל [ע"ז נד, ב ד"ה למעוטי ^{ע)}]. גמ', לא יהנה. כגון שלא יצבע מהפירות שעושים מהם צבע. ולא ידליק. מאותן פירות שמדליקין בהן.

בא"לה ובהנאה, דבהמת לאצטריך ליה לקרא לאפוקי בלשון אכילה (ב"ק מא.). ואימא הני מילי. דאסור אם שחטו, היכא דבדק צור. דהיינו כעין סקילה באבנים (שם מא:). מידי סכין באורייתא כתיב. שמצא שחיטתו חשובה להתיר יותר משחיטת צור (שם).
בל יומית. [illegible] של קנה (חולין טו:). תרווייהו מלא יאכל. [illegible] דשחטיה וכל שכן להיכא דסקליה (ב"ק מא:). ולהנך תנאי. דבב"ק פרק שור שנגח (מא:). דמפקי ליה. לחצי נקי לדרשא אחרינא, לאשמועינן דתם פטור מחצי כופר. דקאמר נקי מחצי
כופר, אם המית איש, דאילו מועד משלם כופר שלם והתם אפילו חצי כופר לא משלם, ואיכא דמפיק ליה לדמי ולדות, אם נגח אשה הרה ויצאו ילדיה (פסחים כב:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com